Seat No.

Total No. of Pages : 5

MAR_APR 2026 SUMMER EXAMINATION

11670 Bachelor of Science

Sub. Name: ENVIRONMENTAL STUDIES

Sub. Code: 94282/94884/94093/93227/93244 /91166/93546/93448/91270/91308 /91155/79089/79098/89118/98447 /98759/84775/96146/91147

Day and Date: Thursday ,30-04-2026 **Total Marks: 70**

Time: 10:30 AM To 01:30 PM

Instructions: **1. All questions are compulsory**
2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
3. Figures to the right indicate full marks

41286

Q1) Solve following MCQ. **[10]**

i. The food chain starts with dead organic matter is----------
मृत सेंद्रिय पदार्थांसह हि अन्नसाखळी सुरु होते ------

A. Detritus food chain
मृतोपजीवी अन्नसाखळी
B. Grazing food chain
चराऊ अन्नसाखळी
C. Uniform food chain
समांतर अन्नसाखळी
D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

ii. The impact / disadvantage of construction of dams----
धरणांच्या बांधकामाचा परिणाम/तोटा------

A. Flash floods
पूर
B. Submerged forest
पाण्यात बुडलेले जंगल
C. Rehabilitation of people
लोकांचे पुनर्वसन
D. All of the above
वरील सर्व

iii. Which of the following is not green house gas ?
खालीलपैकी कोणता हरितगृह वायू नाही ?

A. CO
B. CH4
C. CO2
D. All of the above
वरील सर्व

iv. The study of interrelationship between living and non-living organisms and environment is called--
सजीव आणि निर्जीव जीव आणि पर्यावरण यांच्यातील परस्परसंबंधांच्या अभ्यासाला -----म्हणतात

A. Ecosystem
परिसंस्था
B. Environment
पर्यावरण
C. Ecology
परिस्थितीकी
D. All of the above
वरील सर्व

v. Follwing three R' regarded as environmental friendly practice
खालील तीन R 'पर्यावरण अनुकूल सराव म्हणून मानले जाते

A. Read, Register , Recall
वाचा, नोंदणी करा, आठवा
B. Renewable , Reduce , Regenerate
अक्षय/पुनर्निर्मितिक्षम , कमी करणे/अवक्षेप, पुन्हा निर्माण करणे
C. Reduce , Reuse , Recycle
अवक्षेप , पुनर्वापर ,पुंनच्यक्रीकरण
D. Reduce , Rebuilt, Restrict
कमी करा/अवक्षेप, पुनर्निर्मित करा,

vi. The occurrence of a definite sequence of communities over some time in the same area is known as -------
एकाच जागेवर काळानुसार वसाहतींचे तुलनात्मक निश्चित क्रम यालाच ---------- असे म्हणतात

A. Diversity
विविधता
B. Ecological Succession.
परिस्थितिकीय उन्नत क्रम
C. Ecological pyramid
परिस्थितिकीय मनोरे
D. Ecotone
अतिव्याप्तस्थानं

vii. Pyramids of energy are always upright because -------.
ऊर्जेचे पिरॅमिड नेहमी सरळ असतात कारण --------.

A. Sun is the ultimate source of energy so plants get maximum energy
सूर्य हा ऊर्जेचा अंतिम स्त्रोत आहे त्यामुळे वनस्पतींना जास्तीत जास्त ऊर्जा मिळते
B. There is a loss of energy while passing from one topic level to another same to all ecosystem
सर्व परिसंस्थेमध्ये एका स्तरावरून दुसऱ्या स्तरावर जात असताना उर्जेची हानी होते
C. Photosynthesis converts only the light received and is not transferred
प्रकाशसंश्लेषण केवळ प्राप्त झालेल्या प्रकाशाचे रूपांतर करते आणि हस्तांतरित होत नाही

D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

viii. Best method of proper solid waste disposal is ---------?
घनकचरा विल्हेवाट लावण्याची सर्वोत्तम योग्य पद्धत --------- आहे ?

A. Disposed into land
जमिनीत विल्हेवाट
B. Burning
जाळणे
C. Disposed into ocean
समुद्रात विसर्जित
D. Sanitary landfill
जमिनीत न झिरपता पुरने

ix. The darker zone in lakes where light penetration is negligible is called ---
तलावांमध्ये गडद क्षेत्र जेथे प्रकाश आत प्रवेश करणे नगण्य आहे असे म्हणतात---

A. Limnetic zone
खुले क्षेत्र
B. Littoral zone
किनाऱ्याचे मूलस्थान क्षेत्र
C. Profundal zone
खोल क्षेत्र
D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

x. The objective of Environment studies is ---------
पर्यावरण अभ्यासाचे उद्दिष्ट आहे----------

A. Raise consciousness about environment problems
पर्यावरणाच्या समस्यांबद्दल जागरूकता वाढवा
B. To teach environmentally appropriate steps
पर्यावरणास अनुकूल पावले शिकवणे
C. Create an environmental problem awareness
पर्यावरणीय समस्येची जाणीव निर्माण करा
D. All of the above
वरील सर्व

Q2) Answer any three from following **[15]**
खालीलपैकी कोणतेही तीन उत्तर द्या

1. Define sustainable development. Why sustainable development is needed.?
2. Explain Energy flow in the ecosystem briefly
3. Discuss environmental ethics and resource use.
4. Briefly describe the values of biodiversity with necessary examples.
5. Describe noise pollution and measures to reduce it
1. शाश्वत विकासाची व्याख्या करा. शाश्वत विकास कशाला हवा ?
2. परिसंस्थेतील ऊर्जा प्रवाह थोडक्यात स्पष्ट करा.
3. पर्यावरणीय नैतिकता आणि संसाधनांचा वापर यावर चर्चा करा.

41286

4. आवश्यक उदाहरणांसह जैवविविधतेच्या मूल्यांचे थोडक्यात वर्णन करा.
5. ध्वनी प्रदूषण आणि ते कमी करण्याच्या उपायांचे वर्णन करा

Q3) Write short note (Any Three) कोणत्याही तीनवर लहान टीप लिहा **[15]**

a.
1. Nuclear hazards
2. Solid waste management
3. Man- wildlife conflicts
4. Deforestation
5. Detritus food chain and Grazing food chain
1. आण्विक धोके
2. घनकचरा व्यवस्थापन
3. मनुष्य-वन्यजीव संघर्ष
4. जंगलतोड
5. मृतोपजीवी अन्नसाखळी व चराऊ अन्नसाखळी

Q4) Explain in detail Environmental (Protection) Act, **[10]**
OR
Give an account of Ecological succession about causes and processes with proper examples.
पर्यावरण (संरक्षण) कायद्याचे तपशीलवार वर्णन करा,
किंवा
योग्य उदाहरणांसह कारणे आणि प्रक्रिया संदर्भात परिस्थितीय बदलांचा लेखाजोखा द्या/ वर्णन करा.

Q5) Explain World food problem and note the effect of modern agriculture practices on the environment. **[10]**
OR
Explain in detail definition, Causes, effects, and control measures of water pollution.
जागतिक अन्न समस्या समजावून सांगा आणि आधुनिक कृषी पद्धतींचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम लक्षात घ्या.
किंवा
जलप्रदूषणाची व्याख्या, कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपाय यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

Q6) What are the roles of an individual in the prevention of pollution? Explain your Point of view and control measures. **[10]**
OR
What is disaster management? Explain with cyclones, tsunamis, or landslides.
प्रदूषण रोखण्यासाठी व्यक्तीची भूमिका काय आहे ? तुमचा दृष्टिकोन आणि नियंत्रण उपाय स्पष्ट करा.
किंवा
आपत्ती व्यवस्थापन म्हणजे काय ? चक्रीवादळ, त्सुनामी किंवा भूस्खलनासह स्पष्ट करा.

41286

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -
This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.
सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (1155) Bachelor of Architecture(C.B.C.S) (79089) Environmental Studies Part 2 SEM 4

2] (8841) Bachelor of Arts & Bachelor of Education (CBCS) (79098) Environmental Studies Part 2 SEM 4

3] (159) Bachelor Of Technology-(Cr.) (84775) Environmental Studies Part 2 SEM 4

4] (2367) B.Sc. Food Science (Entire) (CBCS)(NEP 20) (91166) Environmental Studies Part 2 SEM 4

5] (2368) B. Voc. in Automobile (NEP 2020) (93546) Environmental Science Part 2 SEM 4

6] (2361) B.Sc. Information Technology Entire (NEP 2020) (89118) Digital Integrated Circuits - I Part 1 SEM 1

7] (2369) B.Voc. Printing and Publishing (NEP 2020) (93448) Environmental Science Part 2 SEM 4

8] (159) Bachelor Of Technology-(Cr.) (98759) Environmental Studies Part 2 SEM 4

9] (2359) B.Sc. Computer Science Entire (NEP 2020) (91270) Environmental Studies Part 2 SEM 4

10] (2365) B.Sc. Food Science & Technology Entire (NEP 2020) (91155) Environmental Studies Part 2 SEM 4

11] (1180) B.Voc in Nursing & Hospital Management(NEP-2020) (94884) Environmental Science Part 2 SEM 4

12] (2354) B.Sc. CBCS (NEP 2020) (94282) ENVIRONMENTAL STUDIES Part 2 SEM 4

13] (1172) B.Voc Sustainable Agriculture Management (NEP 2020) (93244) Environmental Science Part 2 SEM 4

14] (1171) B.Voc.Agriculture (NEP 2020) (93227) Environmental Science Part 2 SEM 4

15] (2361) B.Sc. Information Technology Entire (NEP 2020) (91308) Environmental Studies Part 2 SEM 4

16] (2358) B.Sc.-M.Sc. Nanoscience and Technology (5 Years Integrated) (91147) Enviroment Studies Part 2 SEM 4

17] (1170) B.Voc. Sustainable Agriculture (NEP 2020) (94093) Environmental Science Part 2 SEM 4

18] (2358) B.Sc.-M.Sc. Nanoscience and Technology (5 Years Integrated) (96146) Environmental Studies Part 2 SEM 4

19] (2383) Bachelor Of Technology NEP(Cr.) (98447) Environmental Studies Part 2 SEM 4

41286